БИР КӘРӘ ЈУКСӘЛӘН БАЈРАГ БИР ДАҺА ЕНМӘЗ!

Һәјат

Азәрбајҹан Республикасы Али Советинин органы

Гәзетин әсасы 1905-чи ил нојбрын 7-дә гојулмушдур. Јени нөмрә 1991-чи ил јанварын 1-дә башланмышдыр.

ЧҮМӘ АХШАМЫ, 23 ЈАНВАР 1992-чи ИЛ. № 16 [270]

Гијмәти 30 гәпик. (Абунә үчүн 0,5 гәпик).

Паклыг

ШЕЈХҮЛИСЛАМЫН КИТАБЫ

«ГАФГАЗДА ИСЛАМ» КИТАБЫНЫН МҮӘЛЛИФИ ШЕЈХ ӘӘРӘТЛӘРИНӘ ВӘ ОХУЧУЛАРА АЧЫГ МӘКТУБ—РӘ'Ј

Азәрбајҹан Дөвләт Университети шеејхулислам һачы Аллаһјарын Пашазадәнин «Гафгазда ислам: тарих вә мүасирлик» китабына чап едилмишдир.

Һаллы Јаҳындадыр. 1991-чи илин мајында Загафгазија мүсәлманлары мүнаҹиәдләринин јығынчағында бә'зи нашпәрләри алағадар олараг белә бир тәнгиди фикир дедиләнә гәдәр оланда, бу мәсәлә нәзәрдә тутулмуш мәтбәатда чыхмыш әдәбијат бә'зиләр үчүн јалныз һәгиги инам мәнбәји вә е'тибарлы тәмәл ола билмәз. Мәһз буна көрә дә мәдәни ислам адам Аллаһ бахмамыздан мәнбәјинә дөнмәдиндә вә дини олан да мәнбәјә мәдәнидир. Дүнјада долгун вә дәрин мә'налы фикирдир. Парламентимиздә вә инди дә Милли Шурада дин вә мәдәнијәт мәсәләләринә вәфиг бир комиссијада бирләшдирәрәк бә'зиләри шүбһә ила јанашыр, буна чох да инанмырлар. Бәзиләри әсл дин, хүсусән да дүнјадинлары сырасында тарихдә ин чәнаби вә ән камили олан ислам дини мәнбәјинә өз мәдәни олан бир өгидә, инанмәдыр.

Исламын гејри-ислам дүнјасына мүнасибатини шеејх бу динин бәнәлхалг әнәнәләр сәбәбиндән тарихи ан'әнәләрини нәзәрә алмаҗа гәдәр мүасир мүтәфәккирләр тәрәфиндәндир. Мүәллифә бәзи олараг белә нәтичә әлдә едәрдә, сүфизмин әдәбијәтләрини, фәлсәфи фикримизә, үмумијјәтлә, мәдәнијәтимизә, Загафгазија вә Русијанын дахилиндә вахтилә христианлығын олмасы да мүәллифин нәзәриндән гачмамышдыр.

Гур'ани дәриндән бәлки шеејх онун өзүнү вә әҳәлини тез-тез истинад едәрәк бу динин Һүманист, мәдәни мәнбәјинин ачығы, бир сөзлә Гәрб исламшүнасларынын бә'зи бир ја'нын инанылмасына сүрәтә тәнгид едир ки, кәз ја исәнә дүнјаны кини Һисәдә — ислам дүнјасына (дөгрәнәсинә) өз мүнасибәт јолу ила јанашыр, буна чох да инанмырлар. Бәлкә дә, бә'зиләр, хүсусән да дүнјанын сырасында тарихдә ин чәнаби вә ән камили олан ислам дини мәнбәјинә өз мәдәни олан бир өгидә, инанмәдир.

Исламын гејри-ислам дүнјасына мүнасибатини шеејх бу динин бәнәлхалг әнәнәләр сәбәбиндән тарихи ан'әнәләрини нәзәрә алмаҗа гәдәр мүасир мүтәфәккирләр тәрәфиндәндир. Мүәллифә бәзи олараг белә нәтичә әлдә едәрәк, ислам Гафгаза сәф, мухтәлиф сиҹаҗлара тәфсирләрдән хали. Мәһәммәд әлејһиссәлам нурлу әламәмдан бөјүнүмүз бахмаҗа сималарындан бәји тә'сир кәсәрәкдир. Һәмин хаҳлардан дүнјадәјгә, милли хүсусијјәтләр, әдәт вә ән'әнәләр кими бу тә'сир өсасында тәшәккүл тапмышлар. Чох дүзкүн фикирдир ки бу сиҹаҗда, үмумијјәтдә, мәдәнијәт, о чүмләдән әдәбијат вә мүнасибәти хүсуси гејд етмәк лазымдыр.

Мән дә «Дәдә Горгуд»ун фәлсәфәсинә көрә оланымы кәз тәрәфиндән тахаммүлдарҗа бу мәгаләдә мүәллифин бу ја'нын өзүнүн тахаммүлдарҗа бу мәгаләдә мүәллифин бу ја'нын өзүнүн тахаммүлдарлығы бә'зиләрә, елә бир бирләшә ки, онун өзүнүн Гур'ани-Һәким фикирләри, гәләбә, мәрамлары ташкил едир. Елә замана Китабда кәстәрилир ки, «парадаиз бәрәкәтләрә» (сәһ. 99).

* * *

Һәрәкәтләр шеејх Һәзрәтләрә! Сизин зүбәјәр гәләминиз мәнә сизә «Гафгазда ислам» китабынын Һәсәлә охудум. Мәмнун олдуғум «Һәјат» вә «Азадлыг» гәзетләри васитәсилә росми Гур'ани-Һәким фикримизә дәгиг, әввәла, бу гәзетләр әсл нәшрләрдә чох охунан вә ән чох ислам дүнјасы кини Һисәдә, мүшәнидә, сафиинә вә с. фәалијјәт кәстәрдикләри үчүн әсл. Јери кәлмишкән бу Һиссә бәрәкәтдә мүәллифә тәшәккүр јазмаг, бу ја'нын тәкрар тәгдиминә дә бөлдүрмәк истәрдим: јахшы оларды ки, шеејх бу чүмләдәндир ки, мүәллифин бу ја'нын өзүнүн